

W NIEDZIELĘ DNIA 29. MAIA 1796.

## U W I A D O M I E N I E.

Do wszystkich Dominiów Magistratów i gruntowych zwierzchności dystryktu Krakowskiego.

*Z powodu iż w tutejszey okolicy tabaczne lub tytuniowe liście podtego gatunku rodzą się i do fabryki tabaczney z tej samey przyczyny przyjęte i odkupione być nie mogą, oprócz tego, także dyrekcya tabaczna tu rozpoczynająca do tych czas zwyczajną dla własnego używania domowey uprawy tabaki daley pozwolić niemoże, ile że każdy tabakę lub tytoń zasiewający odtąd zawsze takowe dobrze uprawione aerarialnych ferlegerew każdego czasu, ile potrzebować będzie dostanie, z gruntow zaś swoich zbożem zasianych dla rozszerzonego na Bugu i Wisle zboża handlu więcej zyskiwać może: przeto na mocy najwyższej pełnomocney nadworney Cefs: Krol: Kommissyi nadesztego rozporządzenia dat: d. 20. c. m. Nro: 664. wszystek zasiew tabaki niniejszemi odtąd wcale zakazuje i o tym dla uniknienia kary do powszeckney wiadomości obywatelom dystryktu Krakowskiego donosi się.*

*Z Cefs: Krol: Dyst: dyrekcyi w Krakowie dnia 27 maia 1796.*

*Z Londynu d. 10. Maia.*

Jeden z dowodców rozhukanego ludu imieniem Kyd Wake, który ostatnią razą pod czas kiedy król do parlamentu jechał J. K. M. napastował i gdy go przekonał, iż na króla gwizdał, twarz wykrzywił i wołał: Precz z woyną! Precz z Jerzym! &c. został na 5 letnie więzienie w Gloucester i do ciężkich prac skazanym; raz będzie wystawiony u pągierza, a po wyszłych 5 latach ma złożyć w zakład lepszego sprawowania się 1000. f. szt: kaucyi i tak długo będzie siedział, póki tej kau-

cyi niezłoży. Explikował się iż wykrzywanie iego twarzy, pochodzi z iego muskułów i krótkiego wzroku; ale sędzia nie miał na to względu, powiedział mu tylko, iż tak łagodną karę winien jedynie ustawom Angielskim, bo w innym każdym kraju byłby życia postradał.

Obawiając się wojny pomiędzy Rosyą i Szwecyą, posłży afsekuracye na okręty kupieckie na północne morze bardzo w górę. — Urodziny Xżney York, która sobie przez swoje szlachetne postępowanie co raz większą miłość u ludu jedną, były

Ss.



z wielką uroczystością w Ootlands obchodzone.

Margrabia Bouillé, który d. 15 lutego popłynął z korpusem emigrantów i jenerałem Abercrobie i Campell z Porsmut, stanął już w Barbados, gdzie się teraz już do 10,000 woyska znajduje. Nasza fregata Beaulieu, zabrała bogaty Francuzki okręt w zachodnich Indyach i do Antigwa go zaprowadziła, na którym się oprócz 1300 beczek cukru i kawy, wiele pieniędzy i srebra znajdowało; ten okręt był przeznaczonym do S. Domingo dla Francuzkiego kommissarza Hugues. — Do Filadelfii przeznaczony Hollenderski konsul P. Heineker, został z całym okrętem zabrany i do Bermuda zaprowadzonym. — Do wschodnich Indyy popłynęły jeszcze 3 regimenta. — Francuzki wysłaniec P. Charretier pojechał znowu nazad do Francyi. — Pod Cherburgiem zabrały nasze okręty Francuzkiego kapra Pichegru o 12 armatach i 41 ludziach.

Sily lądowe Angielskie składają się teraz z 154 regimentów, pomiędzy którymi jest 45 regimentów jazdy. Piechoty jest 88.000 a jazdy 16,500, zaczynamy całą siłę Anglii oprócz milicyów, woluntaryuszów &c. wynosi samego regularnego woyska 104,500; oprócz tego obce subsydyjne woyska wynoszą 17,000, to jest 12,000 Hanoweranów i 5000 Hefów. Liczba wszystkich officyerów naszej armii wynosi teraz 1628, pomiędzy którymi jest 3 feldmarszałków, 31 jenerałów, 55 jenerałów leytnantów, 151 jenerał maiorów, 122 pułkowników 565 podpułkowników i 701 maiorów. Etat ich będzie jeszcze w krotce 316 pomnożonym.

Obawiają się bardzo, żeby kupiecka nasza flotta, która z wschodnich Indyy do Anglii idzie, nie wpadła idącej do Kapu do brey nadziei Hollenderskiej flocie w ręce. — Kapitan Smith pisał do jednego z swoich krewnych iż bardzo przystoynie w Paryżu jest traktowanym. — Czyste intraty Xcia Bedford wynosiły w przeszłym roku 130,000. f. szter:

Parlamentowe obrady. P. Grey powstał ostatniego piątku w niższej izbie przeciwko ministrom, i oskarżał ich formalnie, iż w wydatku publicznych pieniędzy przestąpili i znieważyli wszelkie przepisy parlamentu. "Nadto długo, rzekł, pokładaliśmy w nich ślepe zaufanie; czas już aby się ocknął parlament z swego letargu i utrzymał swoje prawo, i jakie ma nad wojskiem narodowym, i które jego przodkowie krwią swoją okupili. Ministrowie nie tylko że złe pieniądze użyli, ale nawet fałszywe rachunki po podawali i ustawę regulującą ieneralnego podskarbiego zgwałcili; co wszystko może być ocnym świadectwem dowiedzione. W roku 1794 i 1795 było na umundurowanie żołnierzy 644,000 f. szt. na umundurowanie sztabu officyerów 146,000, a na zagraniczne ustanowienia 34,114 f. szt. uchwalone; a z rachunku ostatniego kwietnia pokazuje się iż te wszystkie summy nie były zapłacone, i dopiero zuchwalonych na ten rok mają być zapłacone. "Przeczytał potem bill *appropriations acte* który zakazuje ministrom nieużywać inaczey pieniędzy tylko na przeznaczony zamiar, i podskarbiego bill, którym zakazuje aby podskarbi nie miał bez wyraźnego zezwolenia pieniędzy w rękach, i gdyby który z ministrów takowe akty przestąpił, ma być iako grzeszący przeciwko swej oyczyźnie oskarżonym.

P. Pitt odpowiedział na to w obronie swojej: "Jeszcze od królowey Anny jest zwyczaj, iż ministrowie przeznaczone dla armii summy i marynarstwa w całości, prawda i podług woli parlamentu wydawać powinni; iednakowoż w nieprzewidzianych okolicznościach, mogą ztąd nie które summy oderwać, które potem inni, równo od parlamentu zezwoleni zastąpione być mogą; oczym musi iednak zawsze nakoniec parlament wiedzieć. Tu niepokazuje się więcej iak 5 mili: wydanych, nad zezwolenie parlamentu, ale w Amerykańskiej wojnie dochodziły takowe wydatki we 3 latach do 9 millionów. W terażniejszej całej wojnie niepokazuje się więcej bez zezwolenia parlamentu nad



zwyczajnych wydatków iak 16 do 17 mill; ale w Amerykańskiej doszły do 23 mill. f. szt. Konieczne wydatki przestępują częstokroć przepisy; wexle muszą być zapłacone chociażby niewiedzieć kiedy przyszły, i nie raz musiałem z potrzeby uczynić cnotę." Pytanie kto powinien być pierwszy zapłaconym, czy prosty żołnierz, czy sztabs-officyer łatwo może być rozstrzygnięty; z resztą oddać całą rzecz pod rozsadek izby, czy tu ministrowie nagane, czy też na pochwałę zasłużyli. — P. Fox zadziwił się, iż słuchał zwielką atencją całej tej obrony, ale nie w niej nie znalazł coby usprawiedliwiało ministra, oprócz wielkiej łatwości wykręcenia się znaykrytyczniejszego niebezpieczeństwa. Nad małemi rzeczami zastanawia się długo; ale nad wielkimi, skacze po gorach &c iak gdyby to grosze były. Zaden umysł ludzki niepotrafi przepowiedzieć, kiedy się to straszne systema skarbowe ukończy, gdzie całe milliony które miały inne przeznaczenie, gdzie się tam topią, i zawsze się zostaje dziura do zatkania. Wnosił więc iż ministrowie popełnili zbrodnie przeciwko narodowi, ponieważ sobie przeciwko ustawom postępują. — P. Steele proponował porządek dzienny na te propozycye, i przezwyciężył opozycją 171 kresek.

Reszta sejsyi zeszły na uchwaleniu różnych pieniężnych billow; Krolowi Jęgomości uchwalono 146,000. funtow szterlingow na utrzymanie inwalidow szpitalu w Chelsea 167,000 na pensye dla nich.

#### *Z Bazylei d. 23. Kwietnia.*

Od czasu nadeszłych wiadomości o zwycięztwach Francuzów przy otwarciu kampani we Włoszech, mówią tu wiele o obydwóch jenerałach Buonaparte i Laharpe którzy się w nich wstawili; obydwaj są tu dobrze znani. Laharpe jest rodem z Rolle, miasteczka nad jeziorem Genewskim; wyszedł z tamtąd do Francyi, iako jeden z nieukontentowanych. Buonaparte znamy tu naywięcej z strony matki. Jego Babka będąc wdową poszła za Bazyleczyka, który był porucznikiem w Szwaycarskim

regimencie Ajazzo w Korsyce. Matka jego, która od obięcia Korsyki żyła sobie w Marsylii; kobieta urodziwa i dowcipna, zabrała znościomość z kommanderującym w Korsyce jenerałem margrabią Marboeuf; ten postrzegł zaraz w iey synie terazniejszym jenerale gieniusz, który tylko wykształcenia potrzebował i oddał go do szkoły artyleryczney. Pod czas rewolucyi dysyngnował się naybardziej przy odebraniu Tuluzy, gdzie artylleryą kommanderował. Tu zrobił sobie taką sławę, iż pod czas ostatnich rozruchów sekcey Paryżkich wezwwała go konwencya do Paryża. Odpowiedział zupełnie o miłanę o sobie nadziei, bo iak wiadomo odniesione zwycięztwo na początku października, potrzeba oprócz Barafsa, iemu naywięcej przypisać. To zwycięztwo ziednało mu stopień jeneralnego kommandanta armią wewnętrzną, która mu otwierała drogę do kommandy Włoskiej armii. Godni wiary świadkowie, zapewniaia iż oprócz wielkich wojennych talentów, jest bardzo roztroptym i wpostępowaniu swoim bardzo prosty; ma teraz 27 lat.

#### *Z Bruxelli d. 9. Maia.*

Wiele opactw i zakonów Flandryyskich, niestosując się do wyszłej rezolucyi reprezentantów Francuzkich, którym im nakazano podać dokładny stan swoich dóbr, kazała im administracya departamentu Skaldy następujących dóbr w swoim departamencie intraty zaskwestrować: w kantonie Gandawskim opactwom Bauderlon, Biloke, Doorzeel, Deynse, Groenenbrielle, Nieuwenbosche, Oost Euloo. St. Pierre, Ryke Gasthuys, Terhaegen; iako też zakonowi Augustynow, du grand Beguinage i Dominikanom. W innych kantonach: kapitułom S. Marcina, d'Heyne i d'Hermer; iako też opactwom Tronchienes de Roosen, i de St. Saver. Wszystkie te dobra będą przez wyznaczonych obywateli od administracyi zlustrowane i na rzeczpospolitą intraty wybiebrane.

Armie z obydwóch stron Renu stoia już wszystkie pod namiotami; Austriacy mają kilka znacznych obozów



nad Laną i za Sieg; ostatni od 20 do 22 tysięcy składa się z samych Walońskich wojsk: to jest z regimentu dragonów Latoura; z regimentów piechoty Clairfalta; Beaulieu, Murray, Ligne i Wirtemberskiego; z legionu Arcy Xcia Karola i strzelców Leloup. — Jenerał Jourdan czyni także z swojej strony najsławniejsze przygotowania; na utrzymaniu wyspy Reńskiej na przeciwko Nauwied, wiele sobie zakłada ważności; oprócz wielkich fortyfikacyi, które tam poczyniono, jest tam 3000 garnizonu; ale pomimo tego wszystkiego, nieprzyjacielskie kroki się jeszcze nierozpoczęły. Decydujące zdarzenia, które zaszły we Włoszech, może nam prędzej sprowadzą pokój i spokojność, jak otwarcie kampanii w Niemczech. Oto jest wypis z listu kommissarza wojennego Buonaparte do swego przyjaciela i kolegi Malar-dot w Mechlinii, datowanego z Paryża d. 17 floreal (6 maja).

“Odebrałem listy od mego brata; wiesz że idąc ze zwycięztwa do zwycięztwa nie był już tylko o 9 mil od Turynu, i kiedy już zamyslał w nocy bombardować to miasto, wysłał król Sardyński do niego swego sekretarza stanu z ządaniem zawieszenia broni. Mój brat przyjął go w pośród obozu i wysłuchawszy jego propozycyi, od powiedział mu: “To do mnie należy przepisać W. M. Panu kondycye; WPana propozycye są śmieszne; przyymij WPan prawa, które mu imieniem rządu mojej oyczyzny nakazuję, i zaraz ich wykonaj, bo inaczej Turyn jest jutro rano w moich rękach. Mój pierwszy adiutant, powie WPanu od mnie kondycye, a ja biegnę czynić przygotowania do oblężenia Turynu i udysponować moje batteryie. “To zapewnienie i ten ton wielkości i prostoty zadziwiły ministra Sardyńskiego; pojechał do Turynu i powrócił wnet z podpisanymi kondycjami, które mu mój brat poddyktował. Tego samego dnia zostały niepodobne do wzięcia fortyce Coni, Tortona i Alexandria armii Francuzkiej oddane, a wszystkie wojska Francuzkie i Austryackie cofnęły się i zawieszenie broni zostało aż do dal-

szej decyzji dyrektoryatu podpisane; inne kondycye zostały także w tym samym momencie wykonane. Teraz jesteśmy panami Piemontu; jeżeli dyrektoryat chce zrobić pokój, podbijemy przez kraie Sardyńskie Medyolan i Lombardya; jeżeli chce wojny, jesteśmy panami wszystkich fortec, i we 24 godzinach niebędzie już więcej królestwa Sardyńskiego. Mój brat posłał jednak swego pierwszego adiutanta do Paryża, który przejeżdżając przed 4 dniami przez Turyn, był tam wszystkimi honorami obsypyany. — Dyrektoryat nieposiada się z radości; wczoraj wieczor wydał rezolucyą, którą nadał memu bratu zupełną władzę czynienia pokoju lub prowadzenia wojny. Jutro przejeżdża tu dwóch pełnomocników Sardyńskich.

*Podpisano Buonaparte.*

*Z Tryestu d. 2 Maia.*

Podług wiadomości od Tureckich granic, mieli Moskale znaczne zwycięztwo nad Persami odoieść; ostatni cofając się zburzyli miasto Teflis i z spustoszyli cały kraj; z tym wszystkim na tym się wojna niekończy, wiemy iż Muhamed Chan Perski zebrał znaczną armią i będzie ją wszelkimi siłami popierał. Porta nie oświadczyła się jeszcze względem tej wojny, chociaż już rozpuszczono wieść, iakoby znaczną armią w Azji wystawiała. — Pomiedzy wielą przybyłemi podbrzezi Genuińskie wojennymi narzędziami, z Francyi, znajduje się także wiele nowego wynalazku szalup, które mogą być dwoiako użyte; raz iako statki na wodzie, a drugi raz zatknawszy do nich zrobione koła, iako wozy na lądzie.

*Z Bazylei d. 7. Maia.*

Jego C. Mość kazał przez swego tu-tejszego posła barona Degelmann oświadczyć wszystkim kantonom, iż Szwajcarskie granice nie będą z strony Niemieckiej w żaden sposób naruszone, byleby tylko nie dopuścili zgwałcenia ich od Francuzkiej strony.



## G A Z E T Y K R A K O W S K I E Y

W N I E D Z I E L Ę D N I A 29. M A I A 1796.

Z Paryża dnia 8. Maja.

Ostatnie rapporta jenerała Buonaparte, które jeszcze przed zawarciem zawieszenia broni z Sardinią przysłał, były z głównych kwatery Cherasco d. 27 kwietnia datowane. Donosi w nich o wzięciu Piemontskich miast: Bene, Fossano i Cherasco; w ostatnim zdobyto 28 armat i znaczne magazyny. Piemontczycy cofnęli się pod Turyn; Buonaparte nie był już tylko o 9 mil od tego miasta; ale niepostępował dalej ku niemu; nasze woyska opanowały tylko jeszcze Alba. Buonaparte przydał się tam w najpiękniejszym kraju na świecie znaleźć.

Adiutant jenerała Buonaparte, obywatel Murat, którego tu na obligacyą dworu Sardyńskiego względem dalszych rozkazów Buonaparte do dyrektoryatu wysłał, znajduje się tu jeszcze. Piemontski jenerał Colli przyjął go bardzo grzecznie u siebie jako też i wojenny Sardyński minister, a lud Sardyński okazał wielkie mu w Turynie ukontentowanie i dał poznać swoje podziwienie dla ludu Francuzkiego, jako też skłonność do pokoiu.

Z odniesionych zwycięstw nad Sardinią najbardziej się cieszą przyjaciele Semonwilla, który iak wiadomo iadąc do Turynu jako poseł Francuzki został d. 19 kwietnia 1792 w Alexandryi aresztowanym. Zdarzenie do którego się po części Dumouriez, a potym Lebrun przyłożył, iż deklaracya wojny tego samego roku d. 15 września nastąpiła. Członki dyrektorya-

tu, daia poznać, iż pod tą iedynie kondycyą zezwolą z Sardinią na pokoy, jeżeli się Sardinia z Francyą sprzymierzy i będzie wspólnie przeciwko Austrii czynić, poki Medyolanu niezdobędą. Nica i Saubaudya nie będą więcej Sardynii powrocone, ale z zdobytych lub się zdobyć mogących krajów, może być wynadgródzona.

Zwycięztwa, które nasze woyska dotąd we Włoszech odniosły przeszły wszystkie nasze spodziewania. Myśmy rozumieli iż armia nasza niebędzie w stanie czynić zaczepnie; największy niedostatek panował w niej; zamiast ponczoch obwiali sobie żołnierze nogi starymi gałganami i baraniami skorami; zamiast chleba nie miał żołnierz tylko 17 suchych kasztanów na dzień, i to znalazły się częstokroć pomiędzy niemi i pogniłe. „Zbývá wam na wszystkim, rzekł jenerał Buonaparte do swych żołnierzy, kiedy kampanią otwierał; otwórzcie sobie drogę do Medyolanu, a znajdziecie tam co wam potrzeba. „Te i tym podobne mowy zagrzały aż do zapatu męztwo w żołnierzach.

Przedwczorém dekretowała rada pięciset, iż z powodu odniesionych świętych zwycięstw przez nasze woyska we Włoszech, będzie d. 29 maja obchodzone święto zwycięztwa; dyrektoryat ma przepisać sposób obchodzenia go.

Wypis z raportu jenerała Buonaparte: „Miasto Coni zostało w tym momencie naszym woyskiem osadzone; garnizonu było 5000 ludzi. Kolonny moje maszerują; Beaulieu ucieka, ale ja go spodziewam



się doścignąć. Woyska rzeczywospolitey weszły także do Cytadeli Cewy, i już mam rozkaz od Króla Sardyńskiego, aby mi było miasto i forteca Tortona oddane.

Zawieszenie broni zostało z Sardynią zawarte, mówi iedno tuteysze pismo, a pokoy, który zapewne niezadługo nastąpi, iest bardzo ważnym dla naszego woyska. Maiąc tył już wolny, można teraz cały armii użyć przeciwko Austrii; jenerał Buonaparte nieopuszcza też ani momentu; przeszedł już pod Valenza przez rzekę Po, aby się do Medyolanu przedrzeć. — Armia, która idzie do Medyolanu iest przynajmniej 50,000 mocną.

W tym momencie słyhać, iż dyrektoriat odebrał wiadomość, że jenerał Buonaparte zabrał Beaulieu 60 armat, że tylna straż iego utraciła bagaże, i że go nasze woyska wciąż ścigają. O tej nowinie potrzeba dalszych raportow oczekiwać.

Szwedzki i Pruski poseł miewają od niejakiego czasu częste konferencye z sobą i często przepędzają razem wieczory u Rewbella, który się w dyrektoryacie zatrudnia zagranicznymi interesami.

Minister sprawiedliwości zakazał iak naysurowiey wszystkim kommissarzom dyrektoryatu, aby się nikt nieważył w nocy kazać kiedy iaki dom rewidować. Przez podobne postęпки iedna sobie dyrektoryat co raz to więcej zaufania, a zwycięztwa, naszych woysk wiążą do niego wszystkie republikańskie serca.

Wszystkie nasze pisma zgadzają się nato, iż trzech posłow zsprzymierzonych z Francją mocarstw, żądali u dyrektoryatu prywatney audyencyi, i na tej audyencyi, mieli się przeciwko iednemu znaszych ministrow skarżyć, który od 6 miesięcy nie potrafił żadney negocyacyi ukończyć. — Rada starszych nie przyjęła rezolucyi rady 500 względem afsygmatów 10,000 i 2000 liw.

Przedwczorem skazał sąd woyskowy 17 żołnierzy i officyerow iako dowodcow buntu legionu policyi na śmierć. Od ostatniego rozruchu zachodzą często kłotnie, pomiędzy nie abszytowanymi od legionu policyi i liniowemi żołnierzami; iedni drugich nazywają terrorystami.

W Nant aresztowano znou wiele osób, którzy proch dla szuanow skupowali. — W Kaen wyszedł rozkaz, iż w nocy mają bydź ludzie na wieży pogotowiu, aby na gwałt dzwonić gdyby się szuanie pokazali; któryby zaś szyl dwach nie dawał znaku, lub obywatel nieposzedł do obrony, będzie iako szuan traktowanem. — Tuteysza urzędowa gazeta donosi, iż 4000 Korsykańow pod kommendą Zampalino cofnęli się wgory, i że dwa Angielskie regimenta, które przeciwko nim posłano zostały od nich pobite.

#### *Z Genui d. 1. Maia.*

Austriacy opuścili już Bochette i cały grunt Genueski. — Angielska eskadra popłynęła od naszych brzegow ku Tulonowi. — Francuzi sprowadzili do Sawony bardzo wiele letkich do transportu okrętow, które są do przeprawy woysk przez rzeki przeznaczone. — Jenerał Buonaparte miał główną kwaterę d. 25 kwietnia w Cherasco, z kąd się dniem przed tym Pie-mończykowic cofnęli. Jenerał Laharpe, osadził Alba 8000 ludzi, a jenerał Maise-na stał z iednym korpusem, pomiędzy De-go i Cairo dla obserwowania Austryakow. — Niemal wszystkie woyska, które ieszcze stały w Prowancyi ruszyły do Włoch dla zmocnienia tamteyszey armii, i trzy regimenta jazdy przybyły także do niej niedawno. — Kiedy Francuzi do Cewa weszli, żądali od miasta 60,000 wgotowych pie-niędzach i 1200 racyi chleba codzien. Liczba ranionych Francuzow, których do Finale &c. przyprawdzono wynosi do 2500 ludzi.

Xżę Aosty miał się podczas rady stanu miaaney w Turynie, naywięcey przeciwko zawieszeniu broni i zawarciu spiesz-nego pokoju sprzeciwiać.

Z Korsyki dochodzą wiadomości, iż regiment jenerała Dillou rozsiękał większą część swych officyerow, i prości złoczyli się z insuryentami; aleć znou słyhać iż 4 regimenta przywróciły nazad spokoy-ność. Zapewniają iż wice król odwołany z Korsyki.



*Od granic Piemontu d. 7. Maia.*

Jeśli wzięwszy kto kartę geograficzną w rękę, zechce śledzić marsze Francuzów we Włoszech, czyli raczej bitwy, które mi każdy dzień był oznaczony, łatwo postrzeże, iż plan ich czynności cały do tego zmierzał, aby otworzyć sobie do Turynu drogę, ułatwili przeprawę przez rzekę Po która będąc dalej szerszą stałaby się w oczach nieprzyacielskiego woyska trudniejszą do przeprawy. Jakoż wzawartym z Piemontekimi woyskami zawieszeniu broni, ten jest główny warunek, aby mieli wolną Francuzi przez rzekę Po przeprawę. Chcą oni skutecznie ten zamiar przy Valenza; nie idą więc do Turynu, zostawiają go po lewej stronie, ale najkrótszą drogą przez Pawią zmierzają do Medyolanu. — Sprzyjanie mieszkańcom Piemontu ułatwiło Francuzom zwycięstwo. Wiele okolic się zbuntowało; Xiążdz, który w swym kazaniu zachęcał mieszkańców, aby przeciw Francuzom maszerowali, został na ambonie zastrzelony. W Acqui, Asti, i Mondowi, tylko co insurrekcyja nie wybuchnęła. Wiecej jeszcze niż to wszystko dopomogły Francuzom nie zgoda jenerałów woysk skombinowanych, i ich własna sztućka, przez którą potrafili wystawić się słabszymi, niż są w samej rzeczy, i wprawić skombinowanych w mniemanie, iakoby wcale iazdy nie mieli; iakoż w rzeczy samej trzymali ją w rezerwie w Prowancyi, i dopiero ją w ten czas sprowadzili, gdy pierwszy atak nastąpił.

*Artykuły zawarte go zawieszenia broni d. 28 kwietnia 1796 między kommanderującym jenerałem Francuzkim Buonaparte i jenerałem Piemontekim de Latour.*

Art: 1. Wszelka nieprzyjaźń między armią Francuzką we Włoszech i woyskami króla Sardyńskiego, ustanie od dnia w którym niżej wyrażone kondycye dopełnione zostaną, i trwać będzie aż do 5 dni po ukończeniu negocyacji, iakie się czynią względem formalnego pokoju między obydwoma mocarstwami. To jest, forteca Coni będzie zajęta od Francuzów 25

kwietnia. W Alexandryi także woyska Francuzkie zostaną, dopoki Tortona nie będzie mogła być wydana iak najszybciej, a najdalej na d. 30 kwietnia. Z Alexandryi Francuzi do poty niewyjdą, poki Tortony nie odbiorą. 2. Woyska Francuzkie zostaną w posiadłości wszystkich, co tylko zawojuwały. To jest: zajmować będą cały kraj na prawym brzegu Stury, aż do uścia iey w rzekę Po, przez cały przeciąg czasu, przez który Alexandrya w rękę Francuzów zostanie; ale gdy forteca ta oddana będzie woyskom króla Sardyńskiego za ustąpienie Francuzom Tortony, granica ciągnąć się będzie; od zbiegu rzek Stury i Tanaro aż do miasta Astina prawym brzegu rzeczony rzeki położonego. Dalej wielki gościniec prowadzący do Niza della Paglia, a od ostatniego miejsca aż do Calsini, służyć ma za linią demarkacyi; ztamtąd przeszedłszy rzekę Bormida koło Calsini, armia Francuzka zostanie w posiadłości prawego brzegu rzeki Bormido, aż do uścia w Tanaro, a na koniec aż do zbiegu ostatniej rzeki z padem. 3. miasto i cytadella Tortona, z artyleryą, amunicyą i magazynami żywności, iakie się tam znajdują, których inwentarz będzie spisany; toż samo służyć będzie dla miasta i cytadelli Alexandryi, które tym czasowo zajęte będą od Francuzów, poki miasto i cytadella Tortona wydane nie będą. 4. Woyska Francuzkie, będą miały łatwość przeprowić się przez Po, około Valenza. 5. Dozwolony będzie przechód przez drogę najkrótszą kuryerom, adiutantom, lub innym officyerom, których jenerał Francuski zechce wysłać do Paryża: toż się ma rozumieć i względem ich powrotu. 6. Wszystkie woyska i officyerowie ekwipaże wojenne na żołdzie króla Sardyńskiego, składające część armii Austriackiej we Włoszech, w rzeczonym zawieszeniu broni zamknięte będą. 7. Cytadella Cewa wraz z artyleryą, amunicyą wojenną, żywnością, wydana będzie, a garnizon powróci do Piemontu. 8. W Fortecach Coni, i Tortona, lub Alexandryi, tym czasowo zajętych, w przy-



padku, gdy Tortona niebędzie mogła być wydana na tychmiast Francuzom, spisany będzie dokładny reiestr artylerji, broni, amunicji i wszelkich żywności, z czego rzeplita, Francuzka królowi Sardyńskiemu zda rachunki, to jest: oddana będzie artylerja, a żywność lub amunicja wojenna, które wyprzebowane być mogą, zostaną zapłacone, podług otaxowania; toż samo ma się rozumieć względem Cewy.

Podpisano. *Latour Jenerał Lieynant. Costa, Podpułkownik.*

*Buonaparte Jenerał kommand. armia Francuzka.*

*Berthier Głowa Sztabu*

*Zgodne z oryginałem Podpisa: Kellerman, Jenerał Kom. armia Alpejską.*

#### *Z Turynu d. 2 Maia.*

Armia nasza została od d. 11 kwietnia aż do d. 24 przez ustawiczne walki, gdzie cudów waleczności dokazywała, że 40,000 ludzi, przez stratę zabitych, rannionych, w niewolę wpadłych i dezercyę do 12,000 zmniejszoną, którzy się tu powiększanej części zgromadzili. Zawarte zawieszenie broni ubezpieczyło nasze miasto od strachu obleżenia. Król nasz polega na pośrednictwie Hiszpanii w Paryżu; w nieszczęśliwym razie będzie podobno musiał utracić Sabaudyę i piękne hrabstwo Nicy; lecz może się przecie będą Francuzi jednym albo drugim z tych królów kontentować! Francuzi niestoją tylko o dwie mile stąd, i większa część ich armii żyje naszym chlebem.

#### *Z Genewy d. 2 Maia.*

Dnia wczorayszego przebiegł tedy z wielkim pospiechem poseł króla Sardyńskiego do Paryża; obrał sobie najkrotszą drogę na górę Cenis. Zamiaru jego spiesznej podróży do Paryża, można się łatwo domyślić: na d. 29 kwietnia niestali już Francuzi tylko o trzy mile od Turynu, z kąd się już i król oddalił. — Cena żywności spadła bardzo we Francji, ponieważ

ich jest podostatkiem; gotowych tylko pięniędzy brakuje. — Zapewniają iż armia Francuzka jest 112,000 we Włoszech; silną; wszystkie regimenta które przeszłego roku przeciwko Hiszpanii walczyły są teraz we Włoszech.

#### *Z Zemlina d. 5 Maia.*

Przedwczoraj przybył tu z Wiednia wielki Rosyjski z towarami kupiecki okret, który poskończony rewizji, został do dalszej ekspedycji do Mehadia odesłany; tego samego dnia przybyły tu także 3 czajki z Sterumarchiem żelaznemi towarami, z których największa część do Belgradu poszła. — Turecka poczta która dotąd tedy przechodziła i wiele użytku niektórym kupcom przynosiła, została teraz dla wielu trudności na Tryest obroconą i większa część towarów tamtędy poydzie, co wielki uszczerbek Węgierskim kupcom przyniesie. — Wiadomości od d. 2 kwietnia donoszą z Carogrodu, iż wyszedł nowy rozkaz od Porty do baszów, aby mieli swoje woyska pogotowiu i pod Carogrod ich zgromadzili, a po jenerałney mustrze, żeby się każdy wczwercu na przeznaczonym swoim mieyscu znajdował. Beglerbey Romelii ma mieć jenerałną kommandę nad temi woyskami; z tym wszystkim nie można, iestże nie pewnego powiedzieć na co te siły są przeznaczone. Niektórzy rozumiają iż przeciwko Rosyji; drudzy znowu, iż to tylko przeciwko bafcy Pałswan Oglu, ponieważ Porta chce wszystkiemi siłami przeciwko niemu ruszyć i od jednego razu przytłumić ogień wewnętrznych rozrachów, które się coraz to bardziej wzmagają. Ten buntownik jest najstraszniejszym dla Porty; nieprzyjał nawet ofiarowanego sobie pardonu z kondycją aby broń złożył, i odpędził z zniewagą przysłanego do siebie posłańca. Widdyn i Orsowa są pod jego władzą; opanował cały brzeg Donau, a nawet i sam Donay, dla tego też jest bardzo ciężka przeprawa do czarnego morza. Lecz dla czego tak wielkie uzbrojania po wszystkich portach czarnego morza? O tym zamilczają.